

Nr 2

Trafikutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1972: 1 gjorda framställningar i vad avser utgifterna på kapitalbudgeten för budgetåret 1972/73 inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde jämte motioner.

1. **Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.** I propositionen 1972: 1 har Kungl. Maj:tt (bilaga 8, s. 201–205 i utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1972) lämnat en sammanfattande redogörelse för kommunikationsverkens investeringar, avseende postverkets, televerkets, statens järnvägars och luftfartsverkets fonder, statens vägverks förrådsfond och sjöfartsverkets fond samt fonden för Södertälje kanalverk.

Den för budgetåret 1972/73 förordade investeringsverksamheten framgår av följande sammanställning. Som jämförelse har i denna även upptagits beloppen för den hösten 1971 beräknade förbrukningen under budgetåret 1971/72.

Av sammanställningen framgår även beräkningen av de för investeringarnas genomförande erforderliga anslagsbeloppen. Siffrorna anges i milj. kr.

	Hösten 1971 beräknade investeringsutgifter	Av verken planerade investeringsutgifter	Av departementschefen beräknade investeringsutgifter	Rcservationer d. 30/6	Anslag	Förslag	Beräknade rcservationer d. 30/6
	1971/72	1972/73	1972/73	1971	1971/72	1972/73	1972
Postverket	43,2	44,8	37,3	14,2	29,0 ^a	41,0	—
Televerket, exkl. rundradio	682,9	839,5	711,0	56,0	631,4	777,6	4,5
Statens järnvägar	361,7	395,0	337,3	26,9	363,6	342,2	28,8
Luftfartsverket	72,4	103,7	88,3	16,4	65,1	88,0	9,1
Vägverket	56,2	96,0	56,2	5,6	56,2	56,2	5,6
Sjöfartsverket	13,1	38,5	17,0	3,1 ¹	12,2	18,5	0,2
Södertälje kanalverk	—	7,5	7,5	—	—	7,5	—
Summa	1 229,5	1 525,0	1 254,6	122,2	1 157,5	1 331,0	48,2

¹ Varav 2 milj. kr. överförts till budgetutjämningsfonden per den 1 juli 1971.

^a Varav 1,7 milj. kr. på tilläggsstat.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1972: 718 av herr Josefson i Arrie m. fl. (c) vari hemställdes att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om inrättande inom SJ, televerket och posten av ett samrådsorgan jämte regionala samrådsgrupper med de i motionen angivna arbetsuppgifterna,

dels motionen 1972: 1210 av herrar Magnusson i Borås (m) och Söderström (m) vari hemställdes att riksdagen beslutar att anslagsramen för kommunikationsdepartementets kapitalbudget minskas med 125 milj. kr. i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet. Enligt den i 1971 års statsverksproposition framlagda och av riksdagen sedermera godkända planen för investeringarna inom kommunikationsverkens fonder beräknades den totala medelsförbrukningen – exkl. anslaget till rundradioanläggningar å televerkets fond – under innevarande budgetår till 1 155,7 milj. kr. Våren 1971 beslöt Kungl. Maj:t om vissa tidigareläggningar av post- och teleinvesteringar. Genom höjning av postverkets investeringsram med 6,1 milj. kr. möjliggjordes tidigareläggning till hösten 1971 av planerade posthusbyggen i Helsingborg, Landskrona, Norrtälje och Ystad. Efter anslag på tilläggsstat I har postverket fått en ytterligare höjning av investeringsramen med 1,7 milj. kr. till nuvarande 43,2 milj. kr. Genom höjning av televerkets ram med 18 milj. kr. den 30 juni 1971 möjliggjordes tidigareläggning av planerade telebyggen samt av industribeställningar. Den 7 september 1971 beslöt Kungl. Maj:t om ytterligare tidigareläggningar av arbeten i sysselsättningsfrämjande syfte. Investeringsramen för televerket och statens järnvägar höjdes med 40 milj. kr. resp 2,8 milj. kr. Ramhöjningen för televerket möjliggjorde bl. a. tidigareläggning av planerade telebyggen och anläggningsarbeten i Stockholm och Göteborg. Den 17 december 1971 beslöt Kungl. Maj:t om ytterligare höjning av statens järnvägars ram med 3,9 milj. kr. för tidigareläggning av investeringar i rullande materiel. De olika ramhöjningarna vid televerket och statens järnvägar innebär att de nuvarande ramarna uppgår till 682,9 milj. kr. resp. 361,7 milj. kr. Den totala investeringsomslutningen för samtliga fonder beräknas därmed under budgetåret 1971/72 uppgå till 1 229,5 milj. kr. Någon ytterligare medelsanvisning från riksdagens sida för att den sålunda förutsatta medelsförbrukningen skall kunna uppnås är med hänsyn till befintliga medelsreservationer ej erforderlig.

I sina framställningar om anslag för nästa budgetår har verksstyrelserna räknat med en medelsförbrukning om sammanlagt 1 525 milj. kr. Departementschefen har emellertid vid en avvägning från olika synpunkter funnit medelsförbrukningen böra begränsas till 1 254,6 milj. kr. Detta innebär en ökning med 98,9 milj. kr. jämfört med beräkningarna i 1971 års statsverksproposition av medelsförbrukningen för motsvaran-

de ändamål under innevarande budgetår och en ökning med 25,1 milj. kr. om jämförelse sker med de hösten 1971 gjorda beräkningarna. Till närmare belysning av de framlagda förslagen har departementschefen i statsrådsprotokollets inledande översikt lämnat en sammanfattande redogörelse för investeringsbehoven inom de olika verken samt i korthet berört investeringarnas inriktning för nästa budgetår.

Vad departementschefen härom anfört har i nu förevarande sammanhang inte gett utskottet anledning till särskilt uttalande. Till frågan om investeringsverksamhetens omslutning för de skilda verken under nästa budgetår samt storleken av de anslag som erfordras för dennas genomförande återkommer utskottet under resp. punkter i det följande. I samband därmed kommer utskottet även att redovisa sitt ställningstagande till vissa motionsledes väckta frågor.

Beträffande det i motionen 1972: 1210 framställda yrkandet om en *minskning* i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med sammanlagt 125 milj. kr. av *medelsanvisningen* under här ifrågavarande fonder får utskottet anföra följande.

Såsom av propositionen framgår och av motionärerna jämväl framhållits har anslagen för nästa budgetår under dessa fonder beräknats så, att de jämte förutsedda behållningar vid budgetårets ingång skall motsvara den föreslagna medelsförbrukningen och därutöver ge en marginal om ca 10 procent. En sådan marginal finner motionärerna onödig och från budgettekniska synpunkter olämplig samt hemställer därför om förnämnda minskning av den av departementschefen föreslagna medelsanvisningen.

Utskottet vill i anledning härav erinra om att den nuvarande anslagsmetodiken – innebärande främst att de olika investeringsanslagen under varje kapitalfond sammanslagits till i huvudsak ett kollektivanslag – i princip beslöts redan vid 1962 års riksdag samt tillämpats fr. o. m. budgetåret 1963/64. På resp. kollektivanslag skulle enligt nämnda beslut en viss marginal utöver ramen finnas tillgänglig för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller eljest särskilda skäl påkallad höjning av medelsförbrukningen under löpande budgetår. Vid sin behandling av dessa frågor fann också riksdagen den föreslagna omläggningen innebära avsevärda fördelar från anslagstekniska synpunkter samt vara väl ägnad att tjäna det därmed angivna syftet, nämligen att för de affärsdrivande verkens och förrådsfondens del skapa ökad frihet i investeringshänseende inom de ramar som av Kungl. Maj:t fastställs.

Trafikutskottet kan för sin del inte finna skäl föreligga att frångå de av riksdagen tidigare godtagna principerna för budgettekniken på detta område. Med hänsyn härtill och då anslagsmarginalen ej heller synes böra minskas i enlighet med motionärernas förslag avstyrks motionen i fråga.

I motionen 1972: 718 har föreslagits att för SJ, posten och televerket tillsättes ett *samrådsorgan* som skall verka för inrättande av gemensamma expeditioner samt samordning av distribution av gods, expressförsändelser och telegram m. m. Vidare föreslås att i samma syfte på regional nivå tillsättes särskilda samarbetsgrupper.

I likhet med motionärerna anser utskottet en samordning av de tre verkens serviceverksamhet angelägen. Utskottet vill dock erinra om att ett omfattande samarbete dem emellan sedan länge förekommit – under hänsynstagande till resp. verks funktioner. De särskilda samarbetsorgan och -grupper som sålunda redan finns anses också av verken, enligt vad utskottet erfarit, fungera tillfredsställande. Med hänsyn härtill och då utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer utvecklingen på området synes någon särskild åtgärd i ämnet från riksdagens sida ej påkallad. Motionen avstyrks därför.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med avslag å motionen 1972: 1210 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anført beträffande investeringsplan för kommunikationsverken m. m.,
2. att riksdagen avslår motionen 1972: 718.

Statens affärsverksfonder

Postverket

2. **Postverkets anslagsbehov.** Kungl. Maj:t har (s. 206–217) föreslagit riksdagen att *dels* för budgetåret 1972/73 under postverkets fond anvisa i statsrådsprotokollet angivet investeringsanslag av 41 000 000 kr., *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att vid postverket inrätta en tjänst som byråchef i Ce 2 och en tjänst som planeringsdirektör i Ce 1, *dels* uppdra åt fullmäktige i riksgäldskontoret att tillhandahålla postverket en rörlig kredit uppgående till 120 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat motionen 1972: 1237 av herr Ångström m. fl. (fp, c, m) vari hemställts att riksdagen beslutar att på tilläggsstat för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 124,4 milj. kr. till postverket som ersättning för icke lönsam tidningsdistribution och diligenstrafik, samt att på riksstaten för budgetåret 1972/73 anvisa ett anslag av 122 milj. kr. till samma ändamål.

Utskottet. Som av punkten 1 i det föregående framgår har investeringsramen för postverket under innevarande budgetår höjts med 6,1 milj. kr., varigenom nya posthusbyggen i Helsingborg, Norrtälje och Ystad samt om- och tillbyggnad av posthuset i Landskrona kunnat på-

börjas tidigare än beräknat. I sin framställning om anslag för nästa budgetår har postverket räknat med en medelsförbrukning av 44,8 milj. kr. Sedan riksdagen under hösten 1971 på tilläggsstat I beviljat ett anslag om 1,7 milj. kr. – för tidigare beställning av bilar och bussar – har dock anslagsbehovet för nästa budgetår minskat med angivet belopp.

Departementschefen har ansett förbrukningen böra begränsas till 37,3 milj. kr., vilket under de i statsrådsprotokollet angivna förutsättningarna kräver en medelsanvisning om 41 milj. kr. Förslaget möjliggör att de förut nämnda posthusbyggena kan fortgå i nu planerad ordning samt att ett nytt bangårdsposthus i Malmö kan igångsättas. Dessutom beräknas vissa medel bl. a. för anskaffning av bilar m. m. samt för diligensrörelsen. De av postverket för budgetåren 1971/72 och 1972/73 begärda anslagen för icke lönsam tidningsdistribution och diligenstrafik förklarar sig departementschefen däremot inte beredd att tillstyrka.

Utskottet har för sin del funnit sig kunna godta den förordade ramen för postverkets medelsförbrukning under nästa budgetår. Den föreslagna fördelningen av investeringarna på skilda utgiftsändamål tillstyrks också av utskottet liksom anslagsberäkningen.

De i motionen 1972: 1237 framställda yrkandena att riksdagen dels på tilläggsstat I för budgetåret 1971/72 anvisar ett särskilt anslag av 124,4 milj. kr. som ersättning för den förut nämnda tidningsdistributionen och diligenstrafiken, dels på riksstaten för budgetåret 1972/73 anvisar ett anslag av 122 milj. kr. för samma ändamål anser sig utskottet inte kunna biträda. Utskottet finner det dock angeläget att frågan om täckning av de kostnader det här gäller får en tillfredsställande lösning. I statsverkspropositionen framhålls att resultatet av 1971 års avtalsrörelse innebär och kommer att innebära en relativt sett mycket hård belastning på postverkets ekonomi. Utskottet vill i anslutning härtill erinra om departementschefens uttalande att han avser att senare föreslå Kungl. Maj:t de åtgärder som kan erfordras för att få postverkets ekonomi att balansera. Departementschefens förslag i detta sammanhang att postverket t. v. får disponera en rörlig kredit i riksgäldskontoret på 120 milj. kr. för att täcka behovet av likvida medel till följd av underskottet under innevarande budgetår tillstyrks av utskottet.

Under hänvisning till det anförda hemställer utskottet att riksdagen

1. till *Posthus m. m.* för budgetåret 1972/73 anvisar ett investeringsanslag av 41 000 000 kr.,
2. bemyndigar Kungl. Maj:t att vid postverket inrätta en tjänst som byråchef i Ce 2 och en tjänst som planeringsdirektör i Ce 1,
3. uppdrar åt fullmäktige i riksgäldskontoret att tillhandahålla postverket en rörlig kredit uppgående till 120 000 000 kr.,
4. avslår motionen 1972: 1237.

Televerket

3. **Televerkets anslagsbehov.** Kungl. Maj:t har (s. 218–235) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1972/73 under televerkets fond anvisa i statsrådsprotokollet angivet investeringsanslag av 777 600 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1972: 522 av herr Börjesson i Falköping (c) och herr förste vice talmannen Bengtson (c) vari hemställda att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning om övergång till en för hela landet enhetlig telefontaxa i enlighet med vad som anförts i motionen,

dels motionen 1972: 527 av herrar Johansson i Växjö (c) och Svanström (c) vari hemställda att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att televerkets taxor må ändras så att avbrott i telefonabonnemang inte innebär att ny inträdesavgift måste erläggas vid förnyat abonnemang utan att i sådana fall blott gällande avgift för flyttning av telefon skall ifrågakomma,

dels motionen 1972: 532 av herr Nordgren m. fl. (m) vari, såvitt nu är i fråga, yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om en översyn av de nuvarande telctaxorna för att om möjligt få en enhetstaxa över hela landet, helst så att förslag om enhetliga eller reducerade telctaxor kan framläggas till nästa års riksdag,

dels motionen 1972: 535 av herr Winberg m. fl. (m) vari hemställda att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om förslag till ändrade telefon-taxor så att en utjämning av abonnenternas telefonkostnader mellan olika delar av landet snarast kan åstadkommas,

dels motionen 1972: 1187 av herr Eriksson i Arvika m. fl. (fp) vari hemställda att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att uppdrag ges till glesbygdsutredningen att med förtur utreda och framlägga förslag om pensionärers kostnader för telefoninnehav,

dels motionen 1972: 1199 av herr Hovhammar m. fl. (m, c, fp) vari yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att postnummer till varje abonnent snarast införes i televerkets telefonkatalog,

dels motionen 1972: 1208 av herr Leuchovius (m) vari yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om en justering av televerkets taxesättning med sikte på att abonnenter inom ett gemensamt taxeorråde skall ha samma avgiftsmarkering oberoende av till vilken telefonstation vederbörande hör,

dels motionen 1972: 1215 av herr Olsson i Sundsvall m. fl. (c) vari hemställda att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att förslag syftande

till utjämning av telefontaxorna mellan landets olika delar framläggs, så att beslut kan fattas under innevarande år,

dels motionen 1972: 1225 av herr Sellgren m. fl. (fp) vari hemställdts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening ger till känna vad i motionen anförts beträffande påskyndande av översynen av televerkets taxor.

Utskottet. Den av televerket för nästa budgetår beräknade medelsförbrukningen av 839,5 milj. kr. har av departementschefen ansetts böra begränsas till 711 milj. kr. Med ianspråktagande av tillgängliga reservationsmedel samt under de i statsrådsprotokollet i övrigt angivna förutsättningarna kräver en sådan ram en medelsanvisning av 777,6 milj. kr. Den av departementschefen föreslagna investeringsplanen möjliggör bl. a. att, utöver de byggnader som i sysselsättningsstödande syfte genom tidigareläggning igångsatts under innevarande budgetår, ett antal nya telebyggnader kan igångsättas under budgetåret 1972/73. Vidare kan den utbyggnad av telenätet som erfordras på grund av ökningen av antalet abonnenter och den ännu kraftigare ökningen av teletrafiken fortsättas, varjämte igångsättning av vissa koaxialanläggningar samt utbyggnad av teleförbindelserna med Danmark och Finland kan ske.

Utskottet har vid sin prövning av berörda frågor funnit sig kunna godta den föreslagna ramen för medelsförbrukningen under televerkets fond. Den förutsedda fördelningen på skilda investeringsändamål samt anslagsberäkningen har inte gett utskottet anledning till erinran liksom ej heller vad departementschefen anförut rörande bl. a. vissa finansierings- och avskrivningsfrågor.

Beträffande motionsledes aktualiserade frågor får utskottet anföra följande.

I motionen 1972: 527 har yrkats att televerkets taxor ändras så, att *avbrott i telefonabonnemang* inte innebär att ny inträdesavgift måste erläggas vid förnyat abonnemang utan att i sådana fall blott gällande avgift för flyttning av telefon skall ifrågakomma. Ett sådant system blir emellertid med all sannolikhet mycket besvärligt att tillämpa och torde medföra stora kostnader för televerket. Utskottet har med hänsyn bl. a. härtill inte funnit sig berett att biträda yrkandet och avstyrker följaktligen motionen i fråga.

I motionen 1972: 1187 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att uppdrag ges till glesbygdsutredningen att med förtur utreda och framlägga förslag om *pensionärens* kostnader för telefoninnehav. Utskottet kan i och för sig ansluta sig till de allmänna synpunkter motionärerna därvid anförut beträffande angelägenheten av tillgång till telefon för pensionärer. Enligt vad utskottet inhämtat har nämnda utredning

– i överensstämmelse med meddelade direktiv – behandlat bl. a. frågor som berör pensionärernas kostnader för telefoninnehav m. m. Utredningens förslag beräknas kunna framläggas redan under vårens lopp. Under hänvisning härtill avstyrks motionen.

I motionerna 1972: 535 och 1972: 1215 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär förslag till *ändrade telefontaxor* så att en utjämning av abonnenternas telefonkostnader mellan olika delar av landet snarast kan åstadkommas, och i motionen 1972: 522 har begärts utredning om övergång till en för hela landet *enhetlig* telefontaxa. I motionen 1972: 1208 har yrkats en *justering* av televerkets taxesättning med sikte på att abonnenter inom ett gemensamt taxeoråde skall ha samma avgiftsmarkering oberoende av till vilken telefonstation vederbörande hör. I motionen 1972: 1225 har begärts att riksdagen, ger Kungl. Maj:t till känna vad i motionen anförts beträffande påskyndande av *översynen* av televerkets taxor, medan i motionen 1972: 532 yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om en översyn av de nuvarande teletaxorna för att om möjligt få en enhetstaxa över hela landet, helst så att förslag om enhetliga eller reducerade teletaxor kan framläggas till nästa års riksdag.

Såsom utskottet framhöll i sitt betänkande nr 2 till fjolårets riksdag har televerket redan fattat beslut i fråga om taxelättnader för telefonsamtal med centralort i eget kommunblock. Enligt beslutet skulle taxenäändringen inledas under budgetåret 1971/72 men i angelägna fall kunna införas redan dessförinnan där så varc möjligt. Reformen avses genomföras i sådan takt att den blir slutförd under budgetåret 1973/74, varigenom viss anknytning erhålles till tidpunkten för kommunreformens fullbordande.

Vidare har under hösten 1971 av 1969 års telefontaxeutredning långtgående förslag framlagts rörande regional utjämning av telefonkostnaderna medelst utökade huvudortstaxor och slopande av den högsta avståndsklassen. Förslagen innebär – under förutsättning dock att erforderliga investeringsmedel ställs till förfogande och kompenserande taxehöjningar beslutas – att de utökade huvudortstaxorna genomförs under perioden 1972/73–1975/76 och att den högsta avståndsklassen slopas under perioden 1973/74–1975/76. De föreslagna åtgärdernas utjämningsseffekt belyses bl. a. därav att – i förhållande till genomsnittsvärdena för hela landet – merkostnaderna för bostadsabbonenter i övre Norrland reduceras från 150 till 50 kr. per abonnent och år samt för affärsabbonenter från 800 till 200 kr. per huvudledning och år. I utredningens betänkande understryks att även om målsättningen vid detaljplaneringen av taxorna enligt det framlagda principförslaget liksom vid det fortsatta arbetet är att alla områden i landet skall få så lika telefonkostnader som möjligt, bedöms det vara orcalistiskt att räkna med exakt samma kostnader. Förslagen beräknas efter vederbörlig remissbehandling kunna

prövas av televerkets styrelse inom den närmaste tiden och därefter – för slutligt avgörande – underställas Kungl. Maj:t. Inom utredningen pågår arbetet med en mera fullständig översyn av taxsystemet.

Med konstaterande av det anförda vill utskottet för sin del understryka det angelägna i att de sålunda framlagda förslagen snarast genomföres samt att det fortsatta utredningsarbetet fullföljes i enlighet med riksdagens tidigare gjorda uttalanden rörande behovet av en utjämning av telefontaxorna.

Genom vad utskottet sålunda anført synes motionärernas syften i väsentliga delar tillgodosedda och någon särskild åtgärd i ämnet från riksdagens sida f. n. ej påkallad.

I motionen 1972: 1199 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att *postnummer* till varje abonnent snarast införes i telefonkatalogen. En sådan åtgärd skulle emellertid enligt vad utskottet inhämtat och i motsats till vad motionärerna synes ha förmodat med nu tillämpade arbetsrutiner medföra stora praktiska olägenheter och betydande kostnader av såväl engångsnatur som beträffande årliga ändringar. Utskottet avstyrker därför motionen men utgår från att härmed sammanhängande frågor omprövas vid eventuell framtida övergång till data-system.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. till *Teleanläggningar m. m.* för budgetåret 1972/73 anvisar ett investeringsanslag av 777 600 000 kr.,
2. avslår motionen 1972: 527,
3. avslår motionen 1972: 1187,
4. avslår motionen 1972: 522,
5. avslår motionen 1972: 532 i vad den avser skrivelse till Kungl. Maj:t rörande översyn av telefontaxorna,
6. avslår motionen 1972: 535,
7. avslår motionen 1972: 1208,
8. avslår motionen 1972: 1215,
9. avslår motionen 1972: 1225,
10. avslår motionen 1972: 1199.

Statens järnvägar

4. **Statens järnvägars anslagsbehov.** Kungl. Maj:t har (s. 236–261) föreslagit riksdagen att *dels* för budgetåret 1972/73 under statens järnvägars fond anvisa i statsrådsprotokollet angivet investeringsanslag av 342 200 000 kr., *dels* uppdra åt fullmäktige i riksgäldskontoret att för beredande av ytterligare rörelsemedel åt statens järnvägar tillhandahålla verket en från 150 000 000 kr. till 250 000 000 kr. ökad rörlig kredit,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad departementschefen förordat i statsrådsprotokollet inrätta tjänster på löneplan C vid statens järnvägar.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1972: 84 av herr Björck i Nässjö (m) vari hemställts att riksdagen ger Kungl. Maj:t i uppdrag att anmoda kungl. järnvägstyrelsen att snarast utreda frågan om ersättning för det nuvarande rälsbussbeståndet,

dels motionen 1972: 87 av herr Romanus m. fl. (fp, s, c, m) vari hemställts att riksdagen uttalar att rökning inte bör vara tillåten i statens järnvägars serveringsvagnar,

dels motionen 1972: 197 av herr Hermansson m. fl. (vpk) vari, såvitt nu är i fråga, föreslagits att riksdagen i syfte att möjliggöra ökad anskaffning av godsvagnar för SJ beslutar höja investeringsramen för Järnvägar m. m. med 5 milj. kr. och anvisar ett med 5,5 milj. kr. höjt investeringsanslag av 347 700 000 kr.,

dels motionen 1972: 1190 av herr Eriksson i Ulfsbyn (c) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär 1. att sådana åtgärder vidtages att SJ:s verkstäder i Ämål bibehåller sin karaktär av huvudverkstad, samt 2. att antalet anställda vid verkstaden utökas genom överflyttning av arbetsuppgifter från verkstäder inom storstadsområdena eller i enlighet med vad i motionen anförts,

dels motionen 1972: 1200 av herr Hovhammar m. fl. (m, c, fp) vari yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att åtgärder vidtages, så att en tågfärjeförbindelse mellan Ystad och Świnoujście med det snaraste kan upprättas,

dels motionen 1972: 1206 av herr Larsson i Borrby m. fl. (c, m) vari hemställts att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna att förutsättningar bör skapas för en tågfärja mellan Świnoujście och Ystad,

dels motionen 1972: 1235 av herr Åkerlind (m) vari hemställts att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad i motionen anförts om en utbyggnad av Roslagsbanan.

Utskottet. Den av statens järnvägar för budgetåret 1972/73 föreslagna medelsförbrukningen om 395 milj. kr. har av departementschefen ansetts böra begränsas till 337,3 milj. kr. Med ianspråktagande av tillgängliga reservationsmedel samt under de i statsrådsprotokollet i övrigt angivna förutsättningarna kräver en sådan ram en medelsanvisning av

342,2 milj. kr. Den beräknade nedgången i den totala medelsförbrukningen i förhållande till innevarande budgetår sammanhänger med en förväntad minskning av investeringarna för Storstockholms lokaltrafik. I det av departementschefen förordade investeringsprogrammet ligger utbyggnad av en ny huvudverkstad i Östersund och ökad anskaffning av lok och godsvagnar. Investeringsramen bedöms i övrigt möjliggöra fortsatta investeringsinsatser i påbörjade och tidigare anmälda projekt.

I den förordade medelsförbrukningen ingår även investeringar för 13 milj. kr. i järnvägslinjer tillhörande det ersättningsberättigade nätet samt vissa medel för försvarsändamål.

Vid sin prövning av frågorna rörande *SJ:s investeringar* under nästa budgetår har utskottet funnit sig böra godta den förordade omslutningen av medelsförbrukningen liksom fördelningen på olika investeringsändamål samt beräkningen av anslagsbehovet.

Härav följer att utskottet avstyrker yrkandet i motionen 1972: 197 att riksdagen i syfte att möjliggöra ökad anskaffning av godsvagnar för SJ beslutar att höja investeringsramen med 5 milj. kr. och anvisar ett med 5,5 milj. kr. höjt investeringsanslag om 347,7 milj. kr. Redan departementschefens förslag innebär f. ö. en ökning avseende rullande materiel om 12 milj. kr. jämfört med den för innevarande budgetår förordade medelsförbrukningen för motsvarande ändamål. Såsom av punkten 1 i det föregående framgår har dessutom för innevarande budgetår en ökning av ramen med 3,9 milj. kr. medgetts för investeringar i rullande materiel. Därest ytterligare medelsbehov skulle uppstå för beställning av godsvagnar enligt motionärernas yrkande torde detta enligt utskottets uppfattning kunna tillgodoses genom en omDispositionering av anslagsmedlen inom ramen för medelsförbrukningen samt ett eventuellt utnyttjande av den marginal av 10 procent som förutsatts vid anslagsberäkningen.

Av statsrådsprotokollet framgår att bl. a. den försvagade konjunkturen för SJ:s del beräknas medföra en minskning av trafikintäkterna av storleksordningen 150 milj. kr. under budgetåret 1971/72. Utskottet tillstyrker departementschefens förslag att med hänsyn till det underskott som därigenom kommer att uppstå tidigare pensionsavsättningar får disponeras och/eller avsättningarna till värdeminskningsskontot får minskas i den utsträckning som kan komma att erfordras för att SJ skall kunna bestrida de på budgetåret löpande utgifterna i verksamheten.

Vidare tillstyrks att verkets nuvarande rörliga kredit hos riksgäldskontoret ökas från 150 milj. kr. till 250 milj. kr. i syfte att skapa ett bättre utrymme för oförutsedda behov av rörelsemedel.

Vad departementschefen i övrigt förordat – innebärande bl. a. att Kungl. Maj:t bemyndigas inrätta vissa tjänster på löneplan C vid statens järnvägar – har ej gett utskottet anledning till erinran.

I motionen 1972: 84 har yrkats att riksdagen ger Kungl. Maj:t i uppdrag att anmoda statens järnvägar att snarast utreda frågan om ersättning för det nuvarande *rälsbussbeståndet*. En fortlöpande revision och översyn av detsamma sker emellertid, enligt vad utskottet erfarit, varför något behov av en särskild utredning m. m. på det sätt motionären föreslagit inte anses föreligga. Med beaktande härav och då utskottet förutsätter att verket självt med uppmärksamhet följer utvecklingen på området samt vidtar i anledning härav erforderliga åtgärder avstyrks motionen.

I motionen 1972: 87 har yrkats att från riksdagens sida ett särskilt uttalande göres att *rökning* inte bör vara tillåten i statens järnvägars serveringsvagnar. Utskottet anser det emellertid inte böra ankomma på riksdagen utan på SJ att utfärda föreskrifter av det slag varom här är fråga och avstyrker därför motionen.

I motionen 1972: 1190 har hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att sådana åtgärder vidtas att *SJ:s verkstäder i Åmål* bibehåller sin karaktär av huvudverkstad samt att antalet anställda vid verkstaden utökas genom överflyttning av arbetsuppgifter från verkstäder inom storstadsområden eller i enlighet med vad som anförts i motionen.

Såsom motionären framhållit avses verkstaden i Åmål organisatoriskt föras in under verkstaden i Göteborg. Omorganisationen ingår sålunda som ett led i en av SJ planerad rationalisering av verksamheten som utskottet finner riktig. Utskottet, som förutsätter att arbetsmarknadsmässiga hänsyn härvid tas, avstyrker under hänvisning till det anförda motionen i fråga.

I motionen 1972: 1235 har hemställts att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad i motionen anförts om en utbyggnad av *Roslagsbanan*. Utskottet vill i anledning härav erinra om att som ett resultat av de förhandlingar som förts mellan SJ och Stockholms läns landsting banan beräknas komma att överföras i landstingets ägo. Vad beträffar det i motionen aktualiserade spørsmålet om utbyggnad till normal spårvidd av vissa bandelar torde härmed sammanhängande frågor vara av den arten att de bör prövas vid eventuella förhandlingar mellan närmast berörda transportintressenter och järnvägsmyndigheter. Någon åtgärd från riksdagens sida synes sålunda ej påkallad varför motionen avstyrks.

I motionen 1972: 1200 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att åtgärder vidtas för att en *tågfärjeförbindelse mellan Ystad och Świnoujście* med det snaraste kan upprättas. Vidare har i motionen 1972: 1206 yrkats att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna att förutsättningar bör skapas för en sådan förbindelse.

De frågor som sammanhänger med inrättande av den av motionärerna sålunda föreslagna färjeförbindelsen övervägs f. n. av statens järnvägar och avses vidare underställas Kungl. Maj:ts prövning. I avvaktan på resultatet härav och då utskottet förutsätter att vid frågans bedömning skälig hänsyn tas till regional- och lokaliseringspolitiska aspekter anser utskottet någon särskild åtgärd från riksdagens sida ej erforderlig. Utskottet avstyrker därför motionerna i fråga.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen 1972: 197, nämnda motion såvitt nu är i fråga, till *Järnvägar m. m.* för budgetåret 1972/73 anvisar ett investeringsanslag av 342 200 000 kr.,
2. uppdrar åt fullmäktige i riksgäldskontoret att för beredande av ytterligare rörelsemedel åt statens järnvägar tillhandahålla verket en från 150 000 000 kr. till 250 000 000 kr. ökad rörlig kredit,
3. bemyndigar Kungl. Maj:t att i enlighet med vad departementschefen i statsrådsprotokollet förordat inrätta tjänster på löneplan C vid statens järnvägar,
4. avslår motionen 1972: 84,
5. avslår motionen 1972: 87,
6. avslår motionen 1972: 1190,
7. avslår motionen 1972: 1235,
8. avslår motionerna 1972: 1200 och 1972: 1206.

Luffartsverket

5. **Luffartsverkets anslagsbehov.** Kungl. Maj:t har (s. 262–278) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1972/73 under luffartsverkets fond anvisa i statsrådsprotokollet angivet investeringsanslag av 88 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1972: 353 av herrar Nilsson i Agnäs (m) och Winberg (m) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om en sänkning av den statliga passageraravgiften för resenärer mellan Vasa–Umeå och Vasa–Sundsvall,

dels motionen 1972: 711 av herr Clarkson m. fl. (m, c, fp) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning angående allmänflygets vidare utveckling,

dels motionen 1972: 725 av fru Sundström m. fl. (s) vari hemställtts att riksdagen måtte besluta uppdra åt Kungl. Maj:t att snarast utreda förutsättningarna för att lokalisera ett industriflygfält med statligt stöd i Borlänge,

dels motionen 1972: 1194 av herr Gustafsson i Byske m. fl. (c, s, fp, m, vpk) vari hemställtts att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att militärflygfältet i Gunnarn i Västerbottens län snarast öppnas och utrustas för civil chartertrafik,

dels motionen 1972: 1234 av herr Wirmark m. fl. (fp) vari föreslagits att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utredning och förslag syftande till att slopa kommuns skyldighet att bidra till finansieringen av investeringar i primärflygplatser.

Utskottet. För budgetåret 1972/73 har luftfartsverket ursprungligen räknat med en total investeringsomslutning om 140 milj. kr. Totalkostnaden för Malmö-Sturups flygplats kommer emellertid enligt vad verket senare anmält att öka med 7,1 milj. kr., varför den sammanlagda investeringsomslutningen under budgetåret 1972/73 skulle uppgå till 147,1 milj. kr., varav 115,0 milj. kr. för arbeten som förutsätter kommunala bidrag enligt de normer för vilka redogjorts i propositionen 1967: 57 (s. 48). Efter avdrag för kommunernas andel av kostnaderna skulle statens del av det totala investeringsbeloppet uppgå till 103,7 milj. kr. Departementschefen har emellertid ansett ramen böra fastställas till 88,3 milj. kr. Detta motsvarar den statliga andelen av en total investeringsvolym av 121,6 milj. kr.

Den beräknade investeringsvolymen medger ett plan enligt fullföljande av arbetena med Sturups flygplats, som beräknas tas i bruk i december 1972. I investeringsvolymen ingår 21,8 milj. kr. – varav 13,6 milj. kr. utgör statens andel – för fortsatta projekteringsarbeten och vissa förberedande fältarbeten beträffande Arlanda flygplats samt 8,4 milj. kr., varav 5,2 milj. kr. utgör statens andel, för arbeten på den särskilda anläggningen för chartertrafik, som skall avlasta nuvarande stationsbyggnad tills det nya stationsområdet färdigställts. För fortsatt program- och projekteringsarbete avseende ny flygplats i trakten av Härryda har departementschefen beräknat en kostnad under nästa budgetår av 6,3 milj. kr., varav 3,9 milj. kr. utgör statens andel. Enligt vad utskottet erfarit har luftfartsverket numera ingivit förslag till alternativa utbyggnadsplaner för flygplatsen varvid verket förordat ett alternativ, som i enlighet med förra årets riksdagsuttalande innebär tidigareläggning av utbyggnaden. Arbetena skulle härigenom kunna slutföras ett år före den ursprungligen planerade tidpunkten utan att den totala utbyggnadskostnaden höjs.

Vidare har medel beräknats för fortsatt säkerhets- och kapacitetsmässig upprustning av övriga flygplatser.

Utskottet kan för sin del godta den av Kungl. Maj:t förordade investeringsomslutningen för luftfartsverket. Likaledes tillstyrker utskottet den föreslagna fördelningen på olika utgiftsändamål samt anslagsberäkningen. Vad departementschefen under förevarande punkt i övrigt anfört beträffande de skilda investeringsobjekten samt den nya trafikledarskolan i Sturup har inte gett utskottet anledning till erinran.

I motionen 1972: 1234 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär utredning och förslag syftande till att slopa kommuns skyldighet att bidra till *finansieringen av investeringar i primärflygplatser*.

Utskottet vill i anledning av yrkandet erinra om det av 1967 års riksdag fattade beslutet angående riktlinjer för luftfartsverkets verksamhet och organisation (prop. 1967: 57, SU 1967: 107, rskr 1967: 267). Detta beslut kompletterades vid 1970 års riksdag genom godkännande av propositionen 1970: 200 angående riktlinjer för ersättning till kommuner för bidrag till investeringar i primärflygplatser. De nämnda besluten får i sin tur ses som ett fullföljande av 1963 års riksdagsbeslut rörande den statliga trafikpolitiken. Ett förverkligande av motionärernas intentioner skulle uppenbarligen innebära ett frångående av de sålunda antagna principerna för luftfartens finansiering och kostnadstäckning, vilket trafikutskottet för sin del inte kan tillstyrka. Motionen avstyrks därför.

Under hänvisning till innebörden av de förut nämnda principerna avstyrks jämväl yrkandet i motionen 1972: 353 om en sänkning av *passageraravgifterna* på flyglinjerna Vasa-Umeå och Vasa-Sundsvall. I sammanhanget må dock nämnas att, enligt vad utskottet erfarit, frågan om passageraravgifterna på de berörda linjerna aktualiserats inom Nordiska rådet.

I anledning av yrkandet i motionen 1972: 711 om en utredning angående *allmänflygets* vidare utveckling får utskottet anföra följande.

I skrivelse till Kungl. Maj:t (rskr 1969: 351) gav 1969 års riksdag till känna vad statsutskottet i sitt utlåtande 1969: 159 anfört rörande en översiktlig plan för inrikesflygets fortsatta utbyggnad m. m. Utskottet framhöll därvid att vid prövningen av de i utlåtandet berörda frågorna även de med allmänflyget och dess utveckling sammanhängande frågorna borde beaktas. Kungl. Maj:t har sedermera uppdragit åt luftfartsverket att – i huvudsaklig överensstämmelse med en inom kommunikationsdepartementet utarbetad pronemoria – utarbeta normer och anvisningar till grund för flygplatsplaneringen ävensom i anslutning härtill verkställa översyn av vissa författningsbestämmelser på luftfartsområdet. I fråga om bedömningar som sammanhänger med trafikbehovens omfattning och inriktning samt med arbetsfördelningen mellan olika

trafikmedel i fråga om tillgodoseendet av trafikbehoven erinras i promemorian om det utredningsarbete, som genom en särskild arbetsgrupp inom kommunikationsdepartementet inletts för att skapa bättre betingelser för en övergripande trafikplanering på det regionala planet.

Då utskottet förutsätter att de av motionärerna aktualiserade frågorna kommer att prövas i anslutning till nämnda arbete synes någon särskild framställning i ämnet från riksdagen ej påkallad. Motionen avstyrks därför av utskottet.

I motionen 1972: 1194 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att *militärflygfältet i Gunnarn* i Västerbottens län öppnas och utrustas för civil chartertrafik.

Utskottet vill i anledning av nämnda yrkande erinra om den riksfattande trafikplanering, som Kungl. Maj:t uppdragit åt länsstyrelserna att genomföra. I samband härmed har framhållits att arbetet i första hand skulle inriktas på överväganden i fråga om planeringens målsättning och inriktning samt på materialinsamling. Denna skulle avse trafikalkstrande faktorer, trafikplaneringar, transportsystem och transportflöden. Arbetsuppgifterna inrymmer kartläggning av vägnät, järnvägsnät, hamn- och flygterminaler, buss-, järnvägs- och flygförbindelser etc. Målet skulle vara att man under 1974 bättre skall kunna överblicka hur trafiknätet i fråga om både persontransporter och godstransporter bör se ut, vad det får kosta och hur det skall finansieras.

Vidare har enligt vad utskottet erfarit den nu aktualiserade flygfältsfrågan tagits upp i samband med upprättande av Länsplan 70. Det torde få förutsättas att i anslutning härtill saken tas upp med vederbörande myndigheter, dvs. i förevarande fall luftfartsverket och försvaret. Under hänvisning till det anförda och i avvaktan på resultatet av förenämnda trafik- och länsplanering avstyrks motionen.

Vad nu anförts torde i tillämpliga delar gälla även den i motionen 1972: 725 väckta frågan om ett *industriflygfält i Borlänge*, varför även denna motion avstyrks.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. till *Flygplatser m. m.* för budgetåret 1972/73 anvisar ett investeringsanslag av 88 000 000 kr.,
2. avslår motionen 1972: 1234,
3. avslår motionen 1972: 353,
4. avslår motionen 1972: 711,
5. avslår motionen 1972: 1194,
6. avslår motionen 1972: 725.

Statens utlåningsfonder

6. **Statens lånefond för den mindre skeppsfarten.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (s. 279) och hemställer

att riksdagen till *Statens lånefond för den mindre skeppsfarten* för budgetåret 1972/73 anvisar ett investeringsanslag av 1 000 kr.

Fonden för låneunderstöd

7. **Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1971/72.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (s. 280) och hemställer

att riksdagen till *Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1971/72* för budgetåret 1972/73 anvisar ett investeringsanslag av 15 000 000 kr.

Diverse kapitalfonder

Statens vägverks förrådsfond

8. **Vägmaskiner m. m.** Kungl. Maj:t har (s. 281–286) föreslagit riksdagen att *dels* under statens vägverks förrådsfond för budgetåret 1972/73 anvisa i statsrådsprotokollet angivet investeringsanslag av 56 200 000 kr., *dels* medge att statens vägverk lämnas i statsrådsprotokollet angivet beställningsbemyndigande.

Utskottet. För investeringarna i statens vägverks förrådsfond föreslår departementschefen för budgetåret 1972/73 en ram för medelsförbrukningen av 56,2 milj. kr., vilket innebär oförändrat investeringsutrymme i förhållande till innevarande budgetår.

Den föreslagna medelstildelningen anses bl. a. medge erforderliga ersättningsanskaffningar och moderniseringar inom gruppen motorfordon och vägmaskiner samt att påbörjade anskaffningar av färjor m. m. kan fullföljas. Departementschefen framhåller i anslutning härtill att alla ansträngningar bör vidtas för att nedbringa de fasta kostnaderna till den nivå, som ger verket erforderlig valfrihet mellan egna och inledda resurser. De ekonomiska möjligheterna att i ökad utsträckning förhyra vissa fordon och maskiner för att därigenom undvika bindning av eget kapital förklaras vidare böra tas till vara.

Utskottet tillstyrker det sålunda framlagda förslaget rörande investeringarna i förrådsfonden för budgetåret 1972/73. Vidare tillstyrker utskottet att statens vägverk erhåller ett i förhållande till innevarande budgetår oförändrat beställningsbemyndigande om 30 milj. kr. för leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1975/76.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet att riksdagen

1. till *Vägmaskiner m. m.* för budgetåret 1972/73 anvisar ett investeringsanslag av 56 200 000 kr.,
2. medger att statens vägverk lämnas i statsrådsprotokollet förordat beställningsbemyndigande.

Sjöfartsverkets fond

9. **Sjöfartsmateriel m. m.** Kungl. Maj:t har (s. 287–293) föreslagit riksdagen att *dels* under sjöfartsverkets fond för budgetåret 1972/73 anvisa ett i statsrådsprotokollet angivet investeringsanslag av 18 500 000 kr., *dels* medge att sjöfartsverket lämnas i statsrådsprotokollet angivet beställningsbemyndigande.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1972: 259 av herr Stålhammar m. fl. (fp, c, m, vpk) vari hemställts att riksdagen beslutar att uppdraga åt Kungl. Maj:t att till riksdagen inkomma med förslag angående en utbyggnad av Göta kanals västgötadel för trafik med större båtar,

dels motionen 1972: 262 av herr Öhvall m. fl. (fp) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär a. principförslag till årets riksdag om året-runt-sjöfart på Norrlandshamnarna upp till Luleå, b. tidsschema för erforderlig utbyggnad av isbrytarkapaciteten,

dels motionen 1972: 709 av herr Berndtson i Linköping m. fl. (vpk) vari föreslagits att riksdagen hos regeringen hemställer om en skyndsamt utredning rörande förutsättningarna för en utbyggnad av Göta kanals östgötalinje,

dels motionen 1972: 1217 av herr Petersson i Gäddvik m. fl. (m) vari hemställts att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t begära en utredning syftande till att vård, översyn och reparation av statsisbrytare och andra fartyg skall kunna ske i Norrland,

dels motionen 1972: 1228 av herr Stridsman m. fl. (c) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att förslag skyndsamt framlägges i syfte att skapa förutsättningar för vintersjöfart i den utsträckning som är tekniskt och nautiskt möjlig.

Utskottet. För investeringarna i sjöfartsverkets fond föreslår departementschefen för budgetåret 1972/73 en ram för medelsförbrukningen om 17 milj. kr. Härav belöper 8 milj. kr. på objektsgruppen sjösäkerhet och 2,1 milj. kr. på utrustning för sjökartläggning. Detta anses medge en

fortsatt automatisering av fyrväsendet i takt med den naturliga personalavgången samt möjliggöra nödvändiga ersättningsinvesteringar. Under objektsgruppen isbrytarfartyg tas upp ett belopp av 6,8 milj. kr., varav 6 milj. kr. avser en för förhållandena i Vänerm avpassad isbrytare, som riksdagen föregående år bemyndigat Kungl. Maj:t att beställa.

Utskottet har funnit sig kunna godta den förordade ramen om 17 milj. kr. för medelsförbrukningen under nästa budgetår samt anslagsberäkningen. Vidare tillstyrker utskottet att sjöfartsverket erhåller beställningsbemyndigande avseende leveranser av sjöfartsmateriel under budgetåret 1974/75 enligt vad departementschefen förordat.

I motionen 1972: 262 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär principförslag om *året-runt-sjöfart* på Norrlandshamnarna upp till Luleå samt tidsschema för erforderlig utbyggnad av *isbrytarkapaciteten*. Vidare har i motionen 1972: 1228 yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att förslag framläggs i syfte att skapa förutsättningar för *vintersjöfart* i den utsträckning som är tekniskt och nautiskt möjlig.

Utskottet vill i anledning härav erinra om att hamnutredningen under hösten 1971 avlämnat betänkandet *Vintersjöfart* vari bl. a. upptagits frågor rörande den statliga isbrytarverksamhetens omfattning m. m. Betänkandet är f. n. efter vederbörlig remissbehandling under beredning i Kungl. Maj:ts kansli. Departementschefen har i statsrådsprotokollet förklarat sig därför ej nu vara beredd att ta ställning till frågan om ytterligare statsisbrytare utöver den som nyligen beställts. Under hänvisning härtill och då även utskottet anser resultatet av nämnda beredning böra avvaktas avstyrks motionerna i fråga.

I motionen 1972: 1217 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär en utredning om *reparationsmöjligheter* i Norrland för statsisbrytare m. fl. fartyg. Motionärerna har därvid själva framhållit att en första förutsättning för översyn och underhåll av statsisbrytare i Norrland är att docknings- och reparationsresurser tillkommer. Det sålunda aktualiserade spørsmålet torde nära sammanhånga med de under beredning varande frågorna om isbrytarverksamhetens omfattning m. m. På grund härav och då utskottet inte heller i övrigt funnit sig berett att tillstyrka en utredning av det slag motionärerna förordat avstyrks motionen.

I motionen 1972: 259 har hemställts att riksdagen uppdrager åt Kungl. Maj:t att till riksdagen inkomma med förslag om *utbyggnad av Göta kanals västgötadel* för trafik med större båtar.

Utredning och kostnadsberäkningar rörande bl. a. upprustning och fortsatt drift av Göta kanal har under hösten 1971 lagts fram av sjöfartsverket. Olika alternativ har därvid redovisats av verket, som dock inte förordat en utbyggnad av kanalen för trafik med större båtar som motionärerna föreslagit. Utskottet anser det emellertid angeläget att

också detta alternativ ingående prövas vid behandlingen av frågan inom Kungl. Maj:ts kansli.

Vad utskottet härom anfört bör av riksdagen ges Kungl. Maj:t till känna.

Utskottet anser inte anledning föreligga att på de i motionen 1972: 709 anförda grunderna nu begära utredning om särskild utbyggnad av *Göta kanals östgötadel*. Motionen avstyrks därför.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. till *Sjöfartsmateriel m. m.* för budgetåret 1972/73 anvisar ett investeringsanslag av 18 500 000 kr.,
2. medger att sjöfartsverket lämnas i statsrådsprotokollet förordat beställningsbemyndigande,
3. avslår motionen 1972: 262,
4. avslår motionen 1972: 1228,
5. avslår motionen 1972: 1217,
6. som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet i anledning av motionen 1972: 259 anfört rörande *Göta kanals västgötadel*,
7. avslår motionen 1972: 709.

10. **Fonden för Södertälje kanalverk.** Kungl. Maj:t har (s. 293–295) föreslagit riksdagen att till Fonden för Södertälje kanalverk för budgetåret 1972/73 anvisa ett investeringsanslag av 7 500 000 kr.

Utskottet. I statsrådsprotokollet föreslås i enlighet med sjöfartsverkets förslag en utbyggnad av Södertälje kanal och Mälarfärdlederna till att motsvara ett djupgående av 6,8 m vid medelvattennivå. Kostnaderna för projektet beräknas till 39,5 milj. kr. i 1971 års prisnivå. På staten anses därvid böra ankomma att bekosta kanalfördjupningen samt fyranordningar och sjömätning, sammanlagt 26 milj. kr. De aktuella arbetena bedöms fördela sig på en treårsperiod. Den på staten ankommande kostnaden under nästa budgetår beräknas till 7,5 milj. kr.

Utskottet tillstyrker det sålunda framlagda förslaget. Vad departementschefen därvid anfört har inte gett utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

I enlighet härmed hemställer utskottet

att riksdagen till *Fonden för Södertälje kanalverk* för budgetåret 1972/73 anvisar ett investeringsanslag av 7 500 000 kr.

Stockholm den 29 februari 1972

På trafikutskottets vägnar

SVEN GUSTAFSON

Närvarande: herrar Gustafson i Göteborg (fp), Mellqvist (s), Dahlgren (c), Lindahl (s), Lothigius (m), Hjorth (s), Persson i Heden (c), Hugosson (s), Rosqvist (s), Håkansson (c), Lindberg (s), Magnusson i Kristinehamn (vpk), Karlsson i Malung (s), fröken Hörnlén (fp) och herr Komstedt (m).

Reservationer

1. vid *punkten 1* (Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.) beträffande *minskning av medelsanvisningen* av herrar Lothigius (m) och Komstedt (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 3 som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »i fråga» bort ha följande lydelse:

»I likhet med motionärerna finner utskottet den av Kungl. Maj:t vid anslagsberäkningen föreslagna marginalen om 10 procent obehörlig och ur budgettekniska synpunkter olämplig. Skulle mot förmodan ett trängande anslagsbehov uppstå bör detta i stället tillgodoses genom förslag på tilläggsstat, varigenom riksdagen får möjligheter att i sedvanlig ordning pröva de ifrågasatta anslagens behörlighet. På sålunda anförda skäl och med beaktande i princip jämväl av vad motionärerna i övrigt anfört tillstyrker utskottet motionärernas yrkande om en sammanlagd minskning med 125 milj. kr. av anslagen under här ifrågavarande fonder.»

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

»1. att riksdagen med bifall till motionen 1972: 1210 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört beträffande investeringsplan för kommunikationsverken m. m.,»

2. vid *punkten 4* (Statens järnvägars anslagsbehov) beträffande *tåg-färjeförbindelse mellan Ystad och Świnoujście* av herrar Håkansson (c) och Komstedt (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 13 som börjar med »De frågor» och slutar med »i fråga» bort ha följande lydelse:

»Även enligt utskottets uppfattning talar starka skäl för att en tåg-färjeled bör komma till stånd mellan Świnoujście och Ystad. Det växande handelsutbyte som den skulle kunna ge upphov till skulle komma att tillföra det svenska järnvägsnätet betydande nytillskott av gods. Eventuella ökningar i godsmängden skulle annars med all sannolikhet komma att transporteras på polska lastfartyg och därefter fortsätta i Sverige som bilgods.

Polentrafiken på Ystad får anses ha stor lokaliseringpolitisk betydelse för näringsliv och kommunikationer inom Ystadsregionen men också i

hela sydöstra Skåne. Den torde dessutom ha betydelse även i östra Götaland.

De polska myndigheterna gör stora ekonomiska insatser i Świnoujście för att möjliggöra tåg färjan. Hamnanläggningar håller på att byggas ut för 50 milj. kr. När Świnoujście terminalen färdigställts har från polsk sida investerats sammanlagt 100 milj. kr., inkl. de tre fartygen i trafiken mellan Świnoujście och Ystad. Ystads kommun kommer den 1 juli i år att ha investerat 11,5 milj. kr. för färjetrafiken i sin hamn och den nya färjeterminalen. Här ingår en terminalbyggnad som avses komma att betjäna också tågfärjetrafiken.

Näringslivet i berörda delar av landet måste få den stimulans som är möjlig att ge och det är därför angeläget att tåg färjan Świnoujście-Ystad kommer till stånd utan onödigt dröjsmål.

Vad utskottet härom anfört bör av riksdagen ges Kungl. Maj:t till känna.»

dels utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

- »8. med bifall till motionerna 1972: 1200 och 1972: 1206 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört rörande inrättande av en tågfärjeförbindelse mellan Ystad och Świnoujście.»

3. vid *punkten 5* (Luftfartsverkets anslagsbehov) beträffande *finansieringen av investeringar i primärflygplatser* av herrar Lothigius (m) och Komstedt (m) som anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »avstyrks därför» bort ha följande lydelse:

»Motionärerna har betonat att de nuvarande normerna för samverkan mellan stat och kommun vid investeringar i de av luftfartsverket förvaltade primärflygplatserna medför betydande problem för kommunen. I de flesta fall torde kommunernas investeringsbidrag komma att återbetalas under en lång tid ända upp till 40 år, anläggningstiden oräknad. Till olägenheterna hör att kommunala bidrag torde få finansieras genom lån med betydligt kortare amorteringstider än den tid som beräknas för bidragsåterbetalandet vilket riskerar att medföra likviditetssvårigheter för kommunerna. Att den kommunala upplåningen normalt endast kan ske till räntesatser som ligger högre än den som gäller för ersättning från staten utgör ytterligare en besvärande faktor. Med hänsyn till dessa olägenheter finner utskottet att det föreligger skäl för ett slopande av kommuns skyldighet att bidra till investeringar i primärflygplatser i enlighet med vad som anföres i motionen. Möjligheterna och konsekvenserna av en dylik reform bör därför utredas.

Vad utskottet sålunda anfört bör av riksdagen ges Kungl. Maj:t till känna.»

dels utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

- »2. i anledning av motionen 1972: 1234 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utredning och förslag syftande till att slopa kommuns skyldighet att bidra till finansieringen av investeringar i primärflygplatser,»

4. vid *punkten* 9 (Sjöfartsmateriel m. m.)

a. beträffande *utbyggnad av Göta kanals västgötadel* av herrar Mellqvist, Lindahl, Hjorth, Hugosson, Rosqvist, Lindberg och Karlsson i Malung (samtliga s) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med »Utredning och» och på s. 20 slutar med »till känna» bort ha följande lydelse:

»Utredning och kostnadsberäkningar rörande bl. a. upprustning och fortsatt drift av Göta kanal har under hösten 1971 lagts fram av sjöfartsverket. Förslagen prövas f. n. inom Kungl. Maj:ts kansli. Med hänsyn härtill och då resultatet av prövningen bör avvaktas finner utskottet någon särskild åtgärd från riksdagens sida ej nu motiverad och avstyrker därför motionen.»

dels utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

- »6. avslår motionen 1972: 259,»

b. beträffande *utbyggnad av Göta kanals östgötadel* av herr Magnusson i Kristinehamn (vpk) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 20 som börjar med »Utskottet anser» och slutar med »avstyrks därför» bort ha följande lydelse:

»Företagen utredning rörande Göta kanal berör östgötalinjen endast i den begränsade omfattningen att viss upprustning erfordras för bibehållande av kanaldelen för turist- och småbåtstrafik. Någon prövning av kanalens betydelse som transportled i enlighet med vad som anförts i motionen 1972: 709 har sålunda ej förekommit. Den prövning av Göta kanal som förutsattes ske av Kungl. Maj:t synes i första hand gälla kanalens västgötalinje. Utskottet finner det därför befogat att jämsides härmed en utredning kommer till stånd rörande förutsättningarna för en utbyggnad av Göta kanals östgötalinje och tillstyrker sålunda motionen 1972: 709.»

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

- »7. med bifall till motionen 1972: 709 i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening ger till känna vad utskottet anfört rörande en utbyggnad av Göta kanals östgötalinje.»

Särskilda yttranden1. vid *punkten 5* (Luftfartsverkets anslagsbehov)

a. beträffande *finansieringen av investeringar i primärflygplatser* av herr Gustafson i Göteborg (fp) och fröken Hörlén (fp) som anförde:

»Vi delar motionärernas principuppfattning att det avgörande inflytande som staten genom tillståndsgivningen har vid tillkomsten av flygfält borde motsvaras av ett ansvar i fråga om investeringar och kostnader. En revision av 1967 års luftfartspolitiska principer måste föregås av ett omfattande och allsidigt utredningsarbete från såväl allmänna luftfartspolitiska som regionalpolitiska utgångspunkter. När tillräckligt underlag härför föreligger från pågående utredningsarbete på det trafikpolitiska och regionalpolitiska området bör enligt vår uppfattning en sådan påbörjas.»

b. beträffande *industriflygfält i Borlänge* av herrar Mellqvist (s) och Karlsson i Malung (s) som anförde:

»Frågan om att vid Borlänge flygplats anordna ett industriflygfält har sedan något år diskuterats inom Borlänge-Faluregionen. Sålunda har i Länsplan 1970 frågan aktualiserats. På uppdrag av regionen har konsulter utarbetat en utredning beträffande förutsättningarna för en närlokalisering av företag, vilka kan förväntas intresserade av de tjänster som en välutrustad flygplats kan erbjuda. Mot bakgrund av de i andra sammanhang åberopade svårigheterna för en aktiv industrilokalisering i det mellansvenska inlandsområdet bör intresset för att närmare utröna förutsättningarna för anordnande av ett industriflygfält i Borlänge vara utomordentligt stort. Med hänsyn härtill och då en snar lösning av frågan för närmast berörda bygder måste bedömas som angelägen bör enligt vår uppfattning Kungl. Maj:t låta utreda möjligheterna för ett utförande av projektet.»